

**De invloed van Sociaaleconomische status op Sociaal Ongenoegen, de rol van Meta-
Percepties en de relatie tussen Sociaal Ongenoegen en Polarisatie**

Melissa Nakken

(4328787)

University of Groningen

E-mail: m.nakken@student.rug.nl

Date: 15-02-2023

Author Note

Deze thesis is geschreven als onderdeel van de bacheloropleiding Psychologie onder leiding van Ernestine Gordijn.

Abstract

Dit onderzoek is gebaseerd op het ongepubliceerde onderzoek van Arzbach (2023), die vond dat een lagere sociaaleconomische status (SES) samenhangt met sociaal ongenoegen, doordat deze relatie wordt gemedieerd door negatieve meta-percepties, zoals meta-stereotypering. In het huidige onderzoek is de zelfwaargenomen SES van participanten gemanipuleerd en onderzocht of dit invloed heeft op meta-percepties en sociaal ongenoegen. Hierbij werd dus als toevoeging aan het onderzoek van Arzbach (2023) een causaal verband onderzocht.

Daarnaast werd er gekeken naar de relatie tussen sociaal ongenoegen en polarisatie. We kunnen het volgende concluderen: SES heeft een directe invloed op meta-percepties.

Daarnaast zien we dat een lage SES geen directe invloed heeft op sociaal ongenoegen. Er is echter wel sprake van een indirecte relatie die gemedieerd wordt door negatieve metapercepties. Er is verder sprake van een associatie tussen sociaal ongenoegen en polarisatie. We zien dus dat personen met een lage SES zich minder betrokken en gewaardeerd voelen in de samenleving. Het advies aan iedereen in de samenleving en aan politici om ook deze mensen te waarderen, respecteren en betrekken.

Keywords: sociaaleconomische status (SES), meta-percepties, sociaal ongenoegen, polarisatie, studenten

De invloed van Sociaaleconomische Status op Sociaal Ongenoegen, de rol van Meta-percepties en de relatie tussen Sociaal Ongenoegen en Polarisation

Studeren loont, is wat men vroeger zei. Zo was de gedachte dat studenten na hun studie makkelijker een baan met een hogere functie en bijpassend salaris krijgen, dan wanneer zij enkel een mbo-opleiding zouden afronden. Dit zou leiden tot een financieel comfortabel leven met aanzien vanuit de samenleving voor het harde werk.

Echter, naast dit verhaal kan ook een ander verhaal worden verteld. Studenten moeten veel geld lenen, om vervolgens samen met alle andere hbo'ers en wo'ers op zoek te gaan naar een goede baan. Begin 2022 was de gemiddelde studieschuld 15,9 duizend euro (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022). Bovenop deze enorme studieschuld, zal begin 2023 ook nog eens een rentepercentage van 0,46% gaan gelden, en dat met terugwerkende kracht (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2022). Worden studenten dan in ieder geval gecompenseerd voor de gestegen energielasten? Nee helaas vissen studenten ook hier achter het net. Wanneer zij in een studentenhuus wonen of maximaal lenen, een beetje verdienen met een bijbaantje en hun ouders bijspringen omdat zij de boodschappen anders niet kan betalen, komen zij al niet meer in aanmerking voor een tegemoetkoming (Ministerie van Algemene Zaken, 2022).

De vraag is of dergelijke sobere versus rooskleurige beelden van het leven na de studententijd invloed hebben op hoe studenten hun sociaaleconomische status (SES) inschatten. Heeft een lage inschatting van de SES tot gevolg dat studenten zich minder gewaardeerd voelen door de samenleving? En is er tot gevolg daarvan meer sociaal ongenoegen over de samenleving? En tot slot, hangt sociaal ongenoegen samen met meer polarisation? Deze vragen willen wij onderzoeken.

Sociaaleconomische status en negatieve meta-percepties

Dat de sociaaleconomische status (SES) samenhangt met negatieve meta-percepties is te vinden in veel literatuur, zoals in het onderzoek van Engstrom (2019) die vond

dat personen met een lage SES het idee hebben als minder warm en minder competent te worden gezien door anderen. De SES kan omschreven worden als de positie van een individu of groep op de socio-economische ladder, die is opgebouwd aan de hand van een combinatie van sociale en economische factoren (American Psychological Association, z.d.). Hierbij is er onderscheid te maken tussen de subjectieve en objectieve SES. In dit onderzoek zijn we geïnteresseerd in de subjectieve SES van studenten, dit omdat zij hun positie zowel laag als hoog kunnen inschatten. Zo kunnen zij eerder genoemde denkbeelden hebben, waarbij ze kijken naar bijvoorbeeld de studieschulden en slechte huisvesting die velen van hen hebben of juist naar de goede baankansen en bijpassend salaris. De zelfwaargenomen SES wordt ingeschat aan de hand van de positie van de participant in de samenleving op basis van baan, geld, huisvesting, gezondheid en respect vanuit de samenleving. Wij gaan proberen de SES van de studenten te manipuleren, zodat een deel hun SES als laag inschat en het andere deel hun SES als hoog.

Het idee dat personen met een lage SES denken negatiever te worden ervaren door de samenleving valt onder negatieve meta-percepties. Meta-percepties zijn namelijk de ideeën die een individu heeft over hoe zij door anderen in de samenleving ervaren worden (Carlson & Barranti, 2016). Om dit te meten kijken we in het huidige onderzoek naar vier onderdelen van meta-percepties, namelijk negatieve meta-stereotypering, negatieve meta-vooroordelen, waargenomen miskennis en relatieve deprivatie. Meta-stereotypering houdt in dat een individu een inschatting maakt van de overtuigingen van een *outgroup*, personen die niet tot de eigen groep behoren, over hoe die *outgroup* zijn of haar eigen groep ziet (Vorauer et al., 1998; Owuamalam & Zagefka, 2013). De meta-vooroordelen zijn een algemener negatief gevoel dan meta-stereotypering en is gebaseerd op meer specifieke eigenschappen (Putra, 2016). Door deze twee aspecten te gebruiken kunnen we zien wat voor invloed de SES heeft op hoe studenten ervaren denken te worden door de samenleving. Waargenomen miskennis

kan worden omschreven als in hoeverre men het gevoel heeft geen belangrijke rol te vervullen in de samenleving en als minderwaardig te worden gezien door de samenleving (Van Noord et al., 2021). Hebben studenten het gevoel dat zij gewaardeerd worden door andere groepen en personen in de samenleving? Relatieve deprivatie houdt in dat de eigen situatie wordt vergeleken met de situatie van anderen, waarna tot de conclusie wordt gekomen dat je zelf wordt tekortgedaan (Walker & Pettigrew, 1984). Dit concept staat iets verder af van meta-percepties dan eerdere onderdelen, maar is er wel aan gerelateerd. Je maakt immers een inschatting door te kijken naar anderen en vindt dat je meer verdient dan de samenleving je geeft. Hebben de studenten dus het gevoel dat zij achtergesteld worden in de samenleving?

Wanneer we kijken naar deze meta-percepties stuiten we op het onderzoek van Owuamalam en Zagefka (2013), die stellen dat er een effect van wederkerigheid schuilt in meta-stereotypering. Als we dit toepassen op ons model, zou het zo kunnen zijn dat wanneer studenten het idee hebben dat de samenleving of de politiek slecht over ze denken, dat zij deze gedachten waarmaken. Wanneer studenten bijvoorbeeld het idee hebben dat de samenleving hen als 'luid' ziet, kan het zo zijn dat zij zich expres 'luid' gedragen. Daarentegen komt in het onderzoek van Owuamalam et al. (2013) naar voren dat veel negatieve stereotypering tot gevolg heeft dat deze persoon meer sociaal ongenoegen ervaart. Zij zullen meer pro-sociaal gedrag laten zien om deze negatieve meta-stereotypes te ontkrachten en zich meer conformeren aan de norm.

In het eerder genoemde onderzoek van Engstrom (2019) is gevonden dat dit effect, een lage SES zorgt voor meer negatieve meta-percepties, gemedieerd wordt doordat deze personen met een lage SES zichzelf als minder positief zien, meer intern attribueren en hierdoor het idee hebben dat anderen dat ook doen. Daarnaast vindt Engstrom (2019) dat dit stereotypebeeld van personen met een lage SES niet kopt. Ze worden vaak wel als minder competent gezien, maar ook als warmer dan personen met een hoge SES.

Sainz et al. (2021) hebben ook onderzoek gedaan naar SES en meta-percepties, in dit geval *meta-dehumanisation*. Dit begrip houdt in dat er gedacht wordt dat personen die niet tot de eigen groep behoren, personen van de eigen groep als minder menselijk zien. Uit dit onderzoek blijkt dat er een positieve correlatie is tussen SES en *meta-dehumanisation*, wat betekent dat personen met een lage SES het gevoel hebben dat ze als minder menselijk worden gezien, en dus negatiever, dan personen met een hoge SES.

De invloed van SES op sociaal ongenoegen en de rol van meta-percepties

Naast dat de SES invloed heeft op meta-percepties, heeft het dat ook op sociaal ongenoegen. Zo stellen Schitovsky (1992) en Kaun (2005) dat een hoger inkomen, wat wij onder een hoge SES scharen, samenhangt met minder sociaal ongenoegen. Sociaal ongenoegen is volgens het onderzoek van Gootjes (2022), een niet specifiek gevoel van ontevredenheid over de samenleving. De verklaring die Schitovsky (1992) en Kaun (2005) hiervoor geven is dat zij met hun goede baan, waarmee zij veel geld verdienen, het gevoel hebben van nut te zijn voor de samenleving. Dit laatste zouden wij onder meta-percepties scharen en dus zou deze informatie wellicht overeenkomen met ons model, waarbij meta-percepties een mediërende rol speelt.

Ook Jetten et al. (2017) hebben gekeken naar SES, maar dit keer naar de relatie tussen SES en collectieve angst over de samenleving. In ons onderzoek is de angst over de samenleving gerelateerd van sociaal ongenoegen, het bestaat immers uit een gevoelde dreiging over de toekomst. In dit onderzoek van Jetten et al. (2017) hebben ze gevonden dat personen met een lage SES meer collectieve angst ervaren wanneer de economie stabiel is, dan wanneer de economie onstabiel is. Personen met een hoge SES hebben juist veel te verliezen in tijden van een onstabiele economie en minder te vrezen in tijden van een stabiele economie. Al met al ervaren personen met een lage SES chronisch meer collectieve angst en

dus stellen Jetten et al. (2017) dat collectieve angst, onderdeel van sociaal ongenoegen, samenhangt met een lage SES.

De relatie tussen sociaal ongenoegen en polarisatie

In de samenleving schuilt er op politiek vlak veel ongenoegen. Burgers hebben het gevoel dat de politiek ver van hen afstaat en zijn hier ontevreden over. Dit wordt voornamelijk verklaard door het niet kunnen inleven in hoe de ‘normale’ burger leeft, het om dingen heen draaien van politici en de arrogantie van politici (Noordzij et al., 2021). Ook zien we in het onderzoek van Steenvoorden en Hartevelt (2017) terug dat extreme partijen vaak inspelen op de wensen van de burgers met veel sociaal ongenoegen, zoals werkelozen (Rydgren & Ruth, 2013). Dit doen zij vaak door het idealiseren van eerdere tijden en politiek. Hierdoor winnen zij stemmen voor hun extreme politieke gedachtengoed.

Ook volgens van der Bles et al. (2018) is het gevolg van weinig politiek vertrouwen, veel sociaal ongenoegen en veel politiek ongenoegen, dat men extremer gaat stemmen. Deze informatie zou wellicht overeen kunnen komen met ons model, waarbij een lagere SES, zoals bij werkelozen of in ons geval een deel van de studenten, zorgt voor meer sociaal ongenoegen, eventueel gemedieerd door meta-percepties, wat op zijn beurt leidt tot meer polarisatie.

Polarisatie houdt in dat de opvattingen van een individu meer in de richting van de tegenovergestelde extremen gaat (Brown, 1986; Ross & Ward, 1995). In het huidige onderzoek kijken we naar drie aspecten van polarisatie, namelijk populisme, politiek extremisme en opvattingen over de overheid. Om te beginnen is populisme de ideologie waarbij de samenleving idealiter opgedeeld is in twee homogene en antagonistische groepen; het ‘zuivere volk’ versus de ‘corrupte elite’. Hierbij kiest het populisme de kant van het zuivere volk en stelt dat de politiek een uitwerking moet zijn van de wil van het volk (Mudde, 2004). In ons onderzoek zijn wij benieuwd hoe tevreden studenten zijn over de politiek en of

ze het idee hebben dat de politiek hun als groep goed vertegenwoordigt. Ook zijn wij benieuwd of een hoge of lage mate van sociaal ongenoegen samenhangt met de scores van de studenten op populisme. Dan hebben we nog het politieke extremisme, wat buiten de gemiddelde sociale normen en waarden valt en zich aan de uiteinden van het ideologische spectrum bevindt. Dit houdt in dat personen extreem links of extreem rechts zijn in hun overtuigingen, en dus afwijken van het politieke midden, gegeven een bepaalde context of situatie (Kruglanski et al., 2017). Hangt sociaal ongenoegen samen met extremere politieke voorkeuren? Tot slot bevat ons model 'opvattingen over de overheid'. Voor deze definitie hebben we eerdere onderzoeken geraadpleegd, maar hiervoor een eigen operationalisatie gebruikt. Opvattingen over de overheid is een redelijk breed en vanzelfsprekend concept, waarbij we willen weten hoe onze participanten aankijken tegen de overheid en of ze bijvoorbeeld het gevoel hebben dat de overheid goed voor ze zorgt. Dit concept is enigszins gerelateerd aan politiek vertrouwen, wat we wel veel terugzien in eerdere literatuur. Hier hebben we dan ook inspiratie opgedaan voor onze operationalisatie.

Huidig onderzoek

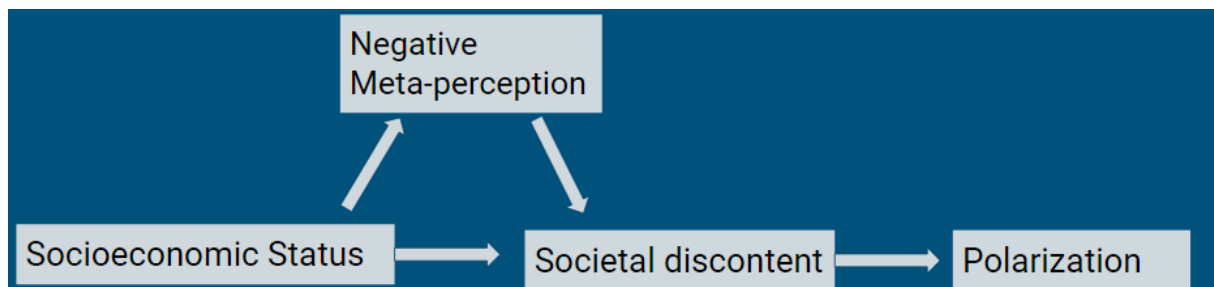
Ons model bouwt voort op het eerdere, ongepubliceerde onderzoek van Arzbach (2023). Arzbach testte ongeveer hetzelfde model als wij, zonder de manipulatie van SES, waardoor ook geen causaliteit kon worden vastgesteld. Hij vond dat personen die hun SES als laag inschatten, meer negatieve meta-percepties ervaren. Daarnaast vond hij dat personen die hun SES laag inschatten, ook meer sociaal ongenoegen ervaren, waarbij deze relatie wordt gemedieerd door negatieve meta-percepties.

Wanneer we kijken naar eerder onderzoek valt voornamelijk op dat de variabelen die wij willen testen in ons model, vaak afzonderlijk van elkaar zijn getest of dat er getest is voor associatie in plaats van causaliteit. In tegenstelling tot deze onderzoeken gaan wij een causaal model testen en testen of er een mediërende rol is weggelegd voor meta-percepties. Wij

onderzoeken dit door middel van een experiment met studenten als participanten. Dit doen wij omdat we denken de SES van studenten te kunnen manipuleren. Wij willen graag weten of studenten die hun SES lager inschatten, het idee hebben meer negatief door de samenleving te worden gezien en of dit samenhangt met de mate waarin zij sociaal ongenoegen ervaren. Daarnaast zijn we benieuwd naar de relatie tussen sociaal ongenoegen en polarisatie. De volgende afbeelding is ter illustratie van ons model (figuur 1).

Figuur 1

Model van het huidige onderzoek

Onze hoofdvraag luidt als volgt: ervaren personen met een lage SES meer negatieve meta-percepties vanuit de samenleving (gebaseerd op meer negatieve meta-stereotypering, waargenomen miskennen en relatieve deprivatie) en ervaren zij hierdoor meer sociaal ongenoegen dan personen met een hoge SES? De hypothesen zijn als volgt:

(H1) Een lage SES zorgt voor meer negatieve meta-percepties dan een hoge SES.

(H2) Een lage SES zorgt voor meer sociaal ongenoegen dan een hoge SES.

(H3) De relatie tussen de SES en sociaal ongenoegen wordt gemedieerd door negatieve meta-percepties.

(H4) Sociaal ongenoegen hangt samen met populisme, politiek extremisme en negatieve opvattingen over de overheid.

Methode

Participanten en ontwerp

Om hypothese 3 te kunnen toetsen (het mediatiemodel), is op basis van een Monte Carlo poweranalyse voor indirecte effecten vastgesteld dat er minstens 165 participanten nodig zijn om een medium effect tussen de variabelen aan te tonen ($r = .3$). Het mediatiemodel heeft één mediator en de beoogde power is 0,8. Om dit te bereiken streven we ernaar om minstens 190 participanten te werven gegeven mogelijk uitval op basis van vooraf geregistreerde exclusiecriteria. Aan het onderzoek deden uiteindelijk 216 proefpersonen mee. Alle participanten waren Nederlands. Deze participanten waren allemaal eerstejaars psychologiestudenten. In de pre-registratie is opgenomen dat, indien er te weinig participanten geworven kunnen worden via SONA, we via sociale netwerken deze participanten te werven (https://aspredicted.org/LZ5_HXW). Dit plan is uitgevoerd als aanvulling, echter zijn deze participanten niet meegenomen in het onderzoek doordat er via SONA voldaan kon worden aan het benodigde aantal participanten. Op basis van de eis om minstens 50% van de lijst ingevuld te hebben, werden 22 personen verwijderd. Eén persoon heeft overal hetzelfde ingevuld, en één persoon heeft nergens iets ingevuld dus deze zijn ook verwijderd. Op basis van de eis dat ze minstens 15 seconden het artikel moeten lezen, werden er 21 personen verwijderd. Als laatste zijn er 5 personen verwijderd doordat deze dubbel in de data stonden, en nog één persoon die driedubbel in de data stond. Dit resulteerde in een definitieve N van 164 participanten. Van deze participanten was 75% vrouw en 25% man. Van de participanten was 25% tussen de 16 en 18 jaar en het grootste gedeelte was tussen de 19 en 21 jaar met 61%. In de categorie 22 tot 25 zat 12,8% en ouder dan 25 bevatte 1,2% van de participanten.

De participanten zijn geworven in de periode van november 2022 tot december 2022. De eerstejaars psychologiestudenten werden geworven aan de hand van het SONA-systeem. Hierin werd de vragenlijst afgenomen tegen een beloning van SONA-punten. De inclusiecriteria om deel te nemen, waren: een Nederlandse nationaliteit, minimale leeftijd van 16 jaar en het studeren aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Het huidige onderzoek heeft een experimenteel design. In ons onderzoek is de onafhankelijke variabele sociaaleconomische status (SES). De participanten werden random toegewezen aan de lage SES conditie ($N = 85$) en aan de hoge SES conditie ($N = 79$). De manipulatie van de onafhankelijke variabele (SES) is gedaan aan de hand van een fictief artikel. Het fictieve artikel bevatte de manipulatie: de participanten in de lage SES conditie hebben een negatief artikel over de sociaaleconomische situatie van studenten gelezen. De participanten in de hoge SES conditie hebben een positief artikel gelezen over de sociaaleconomische situatie van studenten. Aan de hand van de twee condities hebben wij geprobeerd de waargenomen eigen SES van de participanten te beïnvloeden. De belangrijkste afhankelijke variabelen waren negatieve meta-percepties, sociaal ongenoegen en indicatoren van polarisatie. Dit onderzoek is goedgekeurd door de ethische commissie psychologie van de Rijksuniversiteit Groningen.

Procedure en onafhankelijke variabelen

Via SONA kregen de participanten een link naar de vragenlijst op het online platform Qualtrics. Voorafgaand aan de vragenlijst zijn de participanten geïnformeerd over het onderzoek en is *informed consent* gegeven, deze is te vinden in Appendix A. Na de *informed consent* werd er gevraagd of de participanten een artikel van RTV Noord wilden lezen over de situatie van studenten anno 2022.

Door middel van dit artikel werd *SES* gemanipuleerd door participanten tijdelijk een positief of negatief beeld te geven wat betreft hun SES. Er zijn twee soorten artikelen gemaakt: In de *hoge* SES conditie belichtte het artikel alle positieve kanten van het leven van een student en zijn toekomst, hetgeen moest zorgen voor een hogere zelfwaargenomen SES. Een voorbeeld hiervan is "Universitaire studenten hebben een vooruitzicht op een goede toekomst. De baankans is erg hoog. Het startinkomen is vaak al boven modaal en het inkomen neemt snel toe." In de *lage* SES conditie belichtte het artikel juist alle negatieve

kanten van het leven van een student en zijn toekomst, dit artikel moest zorgen voor een lagere zelfwaargenomen SES: "Ook uit de cijfers blijkt dat de maatschappij op dit moment vooral behoefte heeft aan personen met meer relevante en praktische kennis, zoals in de bouw, zorg of de ICT. Salarissen en banen van universitair afgestudeerden vallen daardoor vaak erg tegen en de vooruitzichten op verbetering ook" is een voorbeeld van de negatieve manipulatie. De belichte onderwerpen, binnen de artikelen, werden zoveel mogelijk hetzelfde behouden in beide artikelen. De participanten werden random toebedeeld aan één van de artikelen.

Vervolgens werd er de manipulatie gecontroleerd door middel van de vraag waar de participanten zichzelf nu op de sociaaleconomische ladder zien, waar ze andere studenten zien en waar ze zichzelf over vijf jaar op de ladder zien. Deze ladder ($\alpha = .75$, $M = 6.3$, $SD = 1.3$) had een schaal van *de slechtste banen, het minste geld, de slechtste huizen, de minste gezondheid en het minste respect* (1) tot *de beste banen, het meeste geld, de beste huizen, het beste gezondheid en het meeste respect* (10). Op basis van de antwoorden die gegeven zijn op deze vraag, kon er nagegaan worden of de manipulatie van zelfwaargenomen SES door middel van het artikel was gelukt. Aan het einde van het onderzoek werd de manipulatie ook nog gecontroleerd door de participanten te vragen of ze de boodschap in het krantenartikel waar hebben genomen (positief of negatief met betrekking tot de SES van studenten). Hiertoe werden twee vragen gesteld: "Het artikel schetst een negatief beeld over de huidige sociaaleconomische status van studenten" en "Het artikel geeft aan dat studenten een rooskleurige toekomst hebben" ($r = -.802$, $M = 4.4$, $SD = 0.9$). Vervolgens werden de afhankelijk variabelen gemeten meta-percepties (meta-stereotypering, meta-vooroordelen, waargenomen miskennis en relatieve deprivatie), sociaal ongenoegen, en polarisatie (populisme, opvattingen over de overheid en politiek extremisme). In de vragenlijst zijn daarnaast 3 *attention checks* verwerkt, een voorbeeld hiervan is "Typ nu een drie. Dit is een

aandacht check." Indien meer dan 1 van de attention checks verkeerd ingevuld was, werd de data van de participant verwijderd.

Na deelname zijn studenten bedankt en op de hoogte gesteld van het doel van het onderzoek, door middel van de debriefing. Hierbij werd verteld dat het artikel fictief was. Ook waren er nummers van hulplijnen te vinden in de debriefing. Via deze hulplijnen konden participanten hulp zoeken voor problemen die aan het licht kwamen door ons onderzoek, bijvoorbeeld hulp bij de financiële situatie. Daarnaast was er een e-mailadres van één van de onderzoekers benoemd voor eventuele vragen en opmerkingen over het onderzoek. Na de debriefing hebben de participanten die via SONA zijn geworven de toegewezen SONA punten gekregen.

Afhankelijke variabelen

Negatieve meta-percepties. Negatieve meta-percepties zijn op vier manieren gemeten. Ten eerste hebben we *meta-stereotypering* gemeten. Meta-Stereotypering is gemeten door middel van een aangepaste schaal van Greijdanus et al. (2015), bestaande uit 9 items. We hebben de volgende vraag gebruikt: "Ik denk dat de meeste Nederlanders universitaire studenten inschatten als...", gevolgd door negen karaktereigenschappen. Vier van deze karaktereigenschappen zijn positief (bijvoorbeeld sociaal en competent), vier zijn negatief (bijvoorbeeld luidruchtig en lui) en één wordt vaak als negatief geïnterpreteerd (feestvierend). Vervolgens hebben we de participanten gevraagd om voor elk van deze karaktereigenschappen aan te geven op een 7-punts Likertschaal (1- helemaal mee oneens, 7- helemaal mee eens) in hoeverre ze het eens waren met de stelling. De betrouwbaarheid van deze schaal, na hercodering van de positieve items, is $\alpha = .74$ ($M = 4.9$, $SD = 0.9$).

Ten tweede hebben we *meta-vooroordelen* gemeten aan de hand van twee items. We hebben de volgende vragen gesteld: "Ik denk dat anderen in de samenleving negatief denken over studenten zoals ik" en "Ik denk dat anderen in de samenleving positief denken over

studenten zoals ik". Vervolgens zijn de participanten gevraagd om voor elk van deze eigenschappen aan te geven op de 7-punts Likertschaal (1- helemaal mee oneens, 7- helemaal mee eens) in hoeverre zij het eens waren met de stelling. De betrouwbaarheid van deze schaal is $\alpha = .80$ ($M = 3.8$, $SD = 1.2$).

Ten derde hebben we *waargenomen miskennen* is gemeten. De schaal bestond uit drie items gebaseerd op de European Social Survey round 3, (2006). Deze items over het gevoel dat je gerespecteerd wordt en eerlijk wordt behandeld, zijn beoordeeld op een 7-punts Likertschaal (1- helemaal mee oneens, 7- helemaal mee eens). Een voorbeelditem is: "De waarde van wat studenten doen, wordt erkend door de samenleving". De betrouwbaarheid van deze schaal met drie items is $\alpha = .67$ ($M = 3.5$, $SD = 1.0$).

Ten vierde hebben we *relatieve deprivatie* gemeten aan de hand van vier items over het gevoel dat studenten achtergesteld worden door de samenleving, gebaseerd op het onderzoek van Kuppens et al. (2022). We hebben onze participanten gevraagd aan te geven op een 7-punts Likertschaal (1- helemaal mee oneens, 7- helemaal mee eens) in hoeverre ze het eens waren met de stellingen. Een voorbeelditem is: "Als we iets van de overheid nodig hebben, moeten studenten altijd langer wachten". De betrouwbaarheid van deze schaal met vier items is $\alpha = .81$ ($M = 4.1$, $SD = 1.2$).

Sociaal ongenoegen is gemeten aan de hand van vier items gebaseerd op het onderzoek van Gootjes et al. (2021) en zijn beoordeeld op een 7-punts Likertschaal (1- helemaal mee oneens, 7- helemaal mee eens). Een voorbeelditem is: "Ik ben bang dat het misgaat in de maatschappij". De betrouwbaarheid van deze schaal met vier items is $\alpha = .82$ ($M = 4.6$, $SD = 1.1$).

Polarisatie is gemeten met items die als doel hebben drie componenten van polarisatie, namelijk populisme, politiek extremisme en opvattingen over de overheid, te meten. *Populisme* is gemeten aan de hand van acht items gebaseerd op onderzoek van

Akkerman et al. (2016). Deze items zijn beoordeeld op een 7-punts Likertschaal (1- helemaal mee oneens, 7- helemaal mee eens) en gericht op het standpunt van de participanten in kwesties over hoe de politiek omgaat met populaire en niet populaire onderwerpen en in hoeverre de overheid opkomt voor hun sociale klasse. Een voorbeelditem is: “De politiek in Nederland moet de wil van het volk volgen”. De betrouwbaarheid van deze schaal met acht items is $\alpha = .73$ ($M = 3.9$, $SD = 0.79$).

Politiek extremisme is gemeten aan de hand van drie items gericht op de politieke oriëntatie van onze participanten, met name omtrent het politieke spectrum (links of rechts georiënteerd). Zo zijn participanten bijvoorbeeld gevraagd om de volgende stelling: “Hoe zou u uw politieke oriëntatie omschrijven?” te beoordelen op een 7-punts Likertschaal (1- heel links georiënteerd, 3- midden, 7- heel rechts georiënteerd). De betrouwbaarheid van deze schaal met drie items is $\alpha = .53$ met schaalgemiddelden ($M = 1.1$, $SD = 0.5$). Dit houdt in dat studenten aangeven gemiddeld 1.08 van het middelpunt (midden politiek georiënteerd) af te liggen (links of rechts).

Opvattingen over de overheid zijn gemeten aan de hand vier items gebaseerd op het onderzoek van Gootjes et al. (2021). Deze algemene stellingen over de overheid zijn beoordeeld op een 7-punts Likertschaal (1- helemaal mee oneens, 7- helemaal mee eens). Een voorbeelditem is: “De overheid zorgt goed voor alle burgers”. Na hercodering van de positieve items, komt de betrouwbaarheid van deze schaal met vier items op $\alpha = .60$ gemiddelden ($M = 3.6$, $SD = 0.9$).

Resultaten

Correlaties en manipulatie checks

Correlaties tussen alle variabelen. Eerst onderzochten wij de relaties tussen de zelf waargenomen SES schaal, sociaal ongenoegen, de vier maten van negatieve meta-percepties

(d.w.z. negatieve meta-stereotypering, negatieve meta-vooroordelen, waargenomen miskenning en (een meer indirecte indicator van negatieve meta-percepties) relatieve deprivatie), en de drie maten van polarisatie (extremisme, populisme, negatieve opvattingen over de overheid). Zie tabel 1 voor een overzicht van alle correlaties. De meeste correlaties gaan in de verwachte richting. Zo vonden wij dat een hogere score op zelfwaargenomen SES correleerde met een lagere score op waargenomen miskenning ($r = -.36, p < .001$), negatieve meta-vooroordelen ($r = -.21, p = .007$), relatieve deprivatie ($r = -.208, p = .008$) en sociaal ongenoegen ($r = -.19, p = .013$). Wij vonden echter geen significante correlatie in de verwachte richting voor negatieve meta-stereotypering ($r = -.07, p = .369$). We vonden ook geen significante correlatie tussen opvattingen met betrekking tot de overheid en waargenomen SES ($r = .01, p = .909$).

Tabel 1
Correlaties

Model		Maatschappelijk ongenoegen	Meta-stereotypering	Relatieve deprivatie	Waargenomen miskenning	Meta-vooroordelen	Populisme	Extremisme	Opvattingen overheid
Zelf waargenomen SES	<i>r</i>	-.194	-.071	-.208	-.365	-.211	.015	0	.009
	<i>p</i>	.013	.369	.008	<.001	.007	.849	1	.909
Maatschappelijk Ongenoegen	<i>r</i>	-	.158	.304	.270	.206	.317	-.055	.391
	<i>p</i>		.043	<.001	<.001	.008	<.001	.485	<.001
Meta-stereotypering	<i>r</i>	.158	-	.200	.105	.337	.034	.099	.004
	<i>p</i>	.043		.010	.182	<.001	.668	.207	.959
Relatieve deprivatie	<i>r</i>	.304	.200	-	.383	.242	.465	-.068	.211
	<i>p</i>	<.001	.010		<.001	.002	<.001	.389	.007
Waargenomen miskenning	<i>r</i>	.270	.105	.383	-	.412	-.041	.014	.079
	<i>p</i>	<.001	.182	<.001		<.001	.601	.858	.315
Meta-vooroordelen	<i>r</i>	.206	.337	.242	.412	-	-0.47	.086	.006
	<i>p</i>	.008	<.001	.002	<.001		.550	.275	.935
Populisme	<i>r</i>	.317	.034	.465	-.041	-0.47	-	-.178	.543
	<i>p</i>	<.001	.668	<.001	.601	.550		0.23	<.001
Extremisme	<i>r</i>	-.055	.099	-.068	.014	.086	-.178	-	-.062
	<i>p</i>	.485	.207	.389	.858	.275	0.23		.428
Opvattingen overheid	<i>r</i>	.391	.004	.211	.079	.006	.543	-.062	-
	<i>p</i>	<.001	.959	.007	.315	.935	<.001	.428	

Manipulatie controles. De manipulatie van SES is op twee manieren gecontroleerd, namelijk een directe test van hoe de participanten de boodschap in het krantenartikel waar

hebben genomen (positief of negatief met betrekking tot de SES van studenten), en een meer subjectieve perceptie van de eigen SES van de participanten na het lezen van het artikel.

Naar verwachting bleek uit de variantieanalyse (ANOVA) met betrekking tot het effect van de manipulatie op de perceptie van het artikel dat participanten in de lage SES-conditie het artikel negatiever opvatten ($M = 5.3$, $SD = 0.7$) dan participanten in de hoge SES-conditie ($M = 2.6$, $SD = 0.7$), $F(1, 162) = 626.66$, $p < .001$, $\eta^2 = .81$.

Bovendien bleek uit de variantieanalyse (ANOVA) met betrekking tot het effect van de manipulatie op de waargenomen SES, zoals verwacht, dat participanten in de lage SES-conditie hun SES lager waar hebben genomen ($M = 5.9$, $SD = 1.3$) dan participanten in de hoge SES-conditie ($M = 6.7$, $SD = 1.2$), $F(1, 162) = 15.99$, $p < .001$, $\eta^2 = .09$.

Hypotheses testen

Hypothese 1: lage zelfwaargenomen sociaaleconomische status leidt tot meer negatieve meta-percepties dan een hoge zelfwaargenomen sociaaleconomische status.

We hadden verschillende maten van meta-percepties, namelijk negatieve meta-stereotypering, negatieve meta-vooroordelen, waargenomen miskennen en, als een meer indirecte indicator van negatieve meta-percepties, relatieve deprivatie. Om de hypothese over de invloed van SES op negatieve meta-percepties te testen, gebruikten wij *Analysis of Variance* (ANOVA) voor elk van deze variabelen.

Zoals verwacht vonden wij een significant effect van SES op waargenomen miskennen, $F(1, 163) = 17.36$, $p < .001$, $\eta^2 = .10$, wat betekent dat in de lagere SES-conditie participanten zich meer miskend voelen ($M = 3.9$, $SD = 1.0$) dan de groep met de hoge SES-conditie ($M = 3.2$, $SD = 0.9$). Bovendien vonden we een significant effect van SES op meta-vooroordelen, $F(1, 163) = 7.94$, $p = .005$, $\eta^2 = .05$, wat betekent dat we in de lagere SES-conditie hogere niveaus van negatieve meta-vooroordelen ($M = 4.0$, $SD = 1.1$) waar hebben genomen dan in de hogere SES-conditie ($M = 3.5$, $SD = 1.3$). Het effect van SES op negatieve

meta-stereotypering is echter niet significant ($F(1, 163) = 2.96, p = .087, \eta^2 = .02$), hoewel er een trend was in de verwachte richting. Dat wil zeggen dat we iets hogere niveaus van negatieve meta-stereotypering in de lage SES-conditie ($M = 4.8, SD = 1.0$) dan in de hoge SES-conditie ($M = 4.5, SD = 0.9$) zagen. Ten slotte vonden wij dat het effect van SES op relatieve deprivatie significant is, $F(1, 163) = 11.22, p < .001, \eta^2 = .07$, wat betekent dat in lage SES-conditie participanten zich meer achtergesteld voelen door de samenleving ($M = 4.5, SD = 1.2$) dan in hoge SES-conditie ($M = 3.8, SD = 1.3$). Samen ondersteunen deze bevindingen grotendeels hypothese 1 die aangeeft dat een lagere SES zorgt voor meer negatieve meta-percepties.

Hypothese 2: een lage zelfwaargenomen sociaaleconomische status leidt tot meer sociaal ongenoegen dan een hoge zelfwaargenomen sociaaleconomische status.

Om de hypothese over de invloed van SES op sociaal ongenoegen te toetsen, gebruikten we opnieuw een *Analysis of Variance* (ANOVA). Uit de analyse bleek geen significant effect van de manipulatie van SES op de mate van sociaal ongenoegen ($M_{lowSES} = 4.7, SD = 1.1$); ($M_{highSES} = 4.5, SD = 1.0$), $F(1, 163) = 1.41, p = .236, \eta^2 = .01$). Onze hypothese werd dus niet ondersteund. Interessant genoeg vonden we wel dat de manipulatie invloed had op hoe geschokt participanten zich voelden over de samenleving. Dat wil zeggen, in de lage SES-conditie ($M = 5.0, SD = 1.4$) waren participanten meer geschokt over hoe de samenleving er op dit moment aan toe is dan participanten in de hoge SES-conditie ($M = 4.3, SD = 1.5$), $F(1, 163) = 7.42, p = .007, \eta^2 = .04$. Met andere woorden, de manipulatie had geen invloed op de maatschappelijke onvrede in het algemeen, maar liet de participanten na het lezen van het lage SES-artikel meer geschokt achter over de samenleving dan het hoge SES-artikel.

Hypothese 3: het verband tussen de zelfwaargenomen sociaaleconomische status en sociaal ongenoegen wordt gemedieerd door negatieve meta-percepties.

We onderzochten deze hypothese met behulp van PROCESS (model 4, Hayes, 2018). Dat wil zeggen, we testen voor de verschillende indicatoren van negatieve meta-percepties (d.w.z. negatieve meta-stereotypering, negatieve meta-vooroordelen, relatieve deprivatie en waargenomen miskenning) of ze de relatie tussen de *predictor* variabele (gemanipuleerde) SES en uitkomstvariabele sociaal ongenoegen mediëren. Wij vonden dat er een significant indirect effect is van SES op sociaal ongenoegen via waargenomen miskenning (Effect = -.09, 95% CI [-0.20, -0.01]), en via negatieve meta-vooroordelen, (Effect = -.12, 95% CI [-0.28, -0.01], evenals via relatieve deprivatie (Effect = -.12, 95% CI [-0.27, -0.02]). Ten slotte vonden wij dat negatieve meta-stereotypering de relatie tussen SES en sociaal ongenoegen niet significant medieert (Effect = -.03, 95% CI [-0.12, 0.01]). Tezamen suggereert dit, in lijn met hypothese 3, dat participanten met een lagere subjectieve SES zich meer miskend en achtergesteld voelen en geloven dat studenten op een negatieve manier worden gezien, wat vervolgens meer sociaal ongenoegen voorspelt dan participanten met een hogere subjectieve SES. Wij vinden deze mediërende rol echter niet voor negatieve meta-stereotypering.

Hypothese 4: meer sociaal ongenoegen voorspelt meer polarisatie.

Om de hypothese over de relatie tussen sociaal ongenoegen en polarisatie te testen, werden meerdere indicatoren van polarisatie nagegaan, namelijk politiek extremisme, opvattingen over de overheid (positief en negatief), en populisme. Een lineaire regressieanalyse die onderzocht of sociaal ongenoegen politiek extremisme voorspelde, liet geen significante relatie zien, $F(1, 162) = 1.20$, $R^2 = .01$, $B = .04$, $p = .275$. Verder liet een lineaire regressieanalyse die onderzocht of sociaal ongenoegen populisme voorspelde wel een significant verband zien, $F(1, 162) = 18.05$, $R^2 = .10$, $B = .24$, $p < .001$, wat suggereert dat participanten die meer onvrede voelen ook meer populistische opvattingen hebben. Met betrekking tot opvattingen over de overheid creëerden wij één gecombineerde subschaal met de negatieve opvattingen én de gehercodeerde positieve opvattingen. Een lineaire

regressieanalyse die onderzocht of sociaal ongenoegen negatieve opvattingen over de overheid voorspelde liet een significant verband zien, $F(1, 162) = 12.38$, $R^2 = .07$, $B = -.27$, $p < .001$, wat suggereert dat personen die zich meer sociaal ongenoegen ervaren ook meer negatieve opvattingen over de overheid hebben. Tezamen suggereert dit dat we grotendeels steun vinden voor hypothese 4: participanten die meer sociaal ongenoegen ervaren hebben meer populistische opvattingen en hebben meer negatieve opvattingen over de overheid. Zij hebben echter geen extremere politieke oriëntatie.

Discussie

Het doel van ons onderzoek was het onderzoeken van het volgende model: een lage SES leidt tot meer sociaal ongenoegen en deze relatie wordt gemedieerd door meer negatieve meta-percepties. Daarnaast is er gekeken of veel sociaal ongenoegen samenhangt met meer polarisatie.

Onze resultaten zijn grotendeels in overeenstemming met hypothese 1, die stelt dat lage zelfwaargenomen sociaaleconomische status leidt tot meer negatieve meta-percepties dan een hoge zelfwaargenomen sociaaleconomische status. Dit houdt in dat personen met een lage SES meer waargenomen miskening, meer negatieve meta-vooroordelen en meer relatieve deprivatie ervaren dan personen met een hoge SES. We hebben niet gevonden dat personen met een lage SES ook meer negatieve meta-stereotypering ervaren. Samengevat blijkt dus dat de framing van de sociaaleconomische positie van de groep studenten invloed heeft op het gevoel dat ze gewaardeerd worden door de samenleving, op het idee dat studenten hebben over hoe zij worden gezien door anderen in de samenleving en of zij zich al dan het gevoel hebben dat zij tekort worden gedaan door de samenleving.

Onze resultaten zijn niet in overeenstemming met hypothese 2, die stelt dat een lage zelfwaargenomen sociaaleconomische status leidt tot meer sociaal ongenoegen dan een hoge zelfwaargenomen sociaaleconomische status. Personen met een lage SES ervaren dus niet

meer sociaal ongenoegen dan personen met een hoge SES. Samengevat blijkt dus dat de framing van de sociaaleconomische positie van de groep studenten geen invloed heeft op de hoeveelheid sociaal ongenoegen die iemand ervaart. Wel was het zo dat de framing van de sociaaleconomische positie van de groep studenten invloed heeft op de mate waarin ze zich gechoqueerd voelen over de samenleving.

Onze resultaten zijn grotendeels in overeenstemming met hypothese 3, die stelt dat het verband tussen de zelfwaargenomen sociaaleconomische status en sociaal ongenoegen wordt gemedieerd door negatieve meta-percepties. Waargenomen miskennis, negatieve meta-vooroordelen en relatieve deprivatie hebben een mediërende rol in het verklaren van de relatie tussen SES en sociaal ongenoegen. Dit geldt echter niet voor negatieve meta-stereotypering. Samengevat betekent dit dat de framing van de sociaaleconomische positie van de groep studenten dus niet direct leidde tot meer sociaal ongenoegen, maar wel indirect via het gevoel gewaardeerd te worden door de samenleving, het idee dat zij hebben over hoe zij gezien worden door anderen in de samenleving en of zij zich al dan niet tekort gedaan voelen door de samenleving.

Onze resultaten zijn grotendeels in lijn met hypothese 4 die stelt dat meer sociaal ongenoegen, meer polarisatie voorspelt. Meer sociaal ongenoegen voorspelt meer populisme en meer negatieve opvattingen over de overheid. Voor extremisme geldt deze samenhang niet. Samengevat betekent dit dat personen die ontevredener zijn over de samenleving meer gepolariseerde opvatting hebben over de samenleving.

Theoretische implicaties

Voor dit onderzoek zijn meerdere naslagwerken geraadpleegd die gerelateerd zijn aan ons model met de volgende variabelen: SES, meta-percepties, sociaal ongenoegen en polarisatie. Zo vond Engstrom (2019) bijvoorbeeld dat een lage SES samenhangt met negatieve meta-percepties, in de vorm van het gevoel hebben als minder competent en warm

te worden gezien. Ook Sainz et al. (2019) vonden dat een lage SES samenhangt met meer *meta-dehumanisation*. Dit is een aanvulling op ons onderzoek, waarin we kijken naar negatieve meta-percepties, waar *meta-dehumanisation* een onderdeel van is. Daarnaast hebben wij ook naar negatieve meta-stereotypering, relatieve deprivatie, waargenomen miskennis en negatieve vooroordelen gekeken en causaliteit aangetoond.

Als we kijken naar de relatie tussen SES en sociaal ongenoegen zien we in de onderzoeken van Schitovsky (1992) en Kaun (2005) dat een hoge SES samenhangt met een lage hoeveelheid sociaal ongenoegen. Volgens hun zou dit komen doordat men het gevoel heeft tot nut te zijn voor de samenleving, hetgeen wij onder meta-percepties scharen. Onze resultaten duiden, in overeenstemming met die van Schitovsky (1992) en Kaun (2005), een directe associatie tussen SES en sociaal ongenoegen, echter zien wij geen directe invloed van de manipulatie. Wel zien we dat meta-percepties een mediërende rol spelen in het verklaren van deze relatie en dit is wel in overeenstemming met het onderzoek van Schitovsky (1992) en Kaun (2005).

Wanneer we kijken naar polarisatie zien we dat meerdere onderzoeken, zoals dat van Owuamalam et al. (2013) en van der Bles et al. (2018), een associatie vonden tussen sociaal ongenoegen en extremisme. Deze associatie vonden wij in ons onderzoek niet. Een mogelijke verklaring zou kunnen zijn dat onze participanten nog vrij jong zijn, waardoor zij minder lang last hebben van deze sociale ontevredenheid of minder snel geneigd zijn extreem te stemmen, ongeacht hun SES. Dit zou echter verder onderzocht moeten worden. Daarnaast vonden wij, net als in de onderzoeken van Noordzij et al. (2021), Steenvoorden en Hartevelt (2017) en Rudgren en Ruth (2013), een associatie tussen sociaal ongenoegen en polarisatie.

Tot slot is het nog van belang om onze resultaten te vergelijken met die van Arzbach (2023), omdat die ongeveer hetzelfde model heeft getest. Arzbach (2023) vond dat een lage SES correleert met hoge mate van sociaal ongenoegen en dat deze relatie wordt gemedieerd

door meta-percepties. Onze bevinden komen overeen met die van Arzbach (2023). In ons onderzoek is er zowel samenhang als causaliteit vastgesteld en is het bredere, theoretische model, inclusief polarisatie, getest. Over het algemeen is het dus een aanvulling en bekrachtiging van de eerder gevonden resultaten, op het extremisme na, wat nog nader onderzocht kan worden.

Praktische implicaties

Uit het onderzoek is gebleken dat personen met een lagere SES het gevoel hebben dat zij tekort worden gedaan vanuit de samenleving, dat zij niet gewaardeerd worden door de samenleving en negatiever gezien worden door anderen in de samenleving. Dit hangt vervolgens samen met meer sociaal ongenoegen. Ook blijkt dat personen die meer sociaal ongenoegen ervaren, populistischer zijn en er meer negatieve opvattingen over de overheid op na houden. Deze aspecten zijn belangrijk om in de politiek aandacht aan te schenken. Politici zeggen vaak dat zij graag iedereen willen betrekken in de samenleving en door meer onderzoek te doen naar de reden van deze gevonden correlaties, zouden deze politici ervoor kunnen zorgen dat ook personen met een lagere SES het gevoel hebben dat ze van waarde zijn en bijdragen in de samenleving. Dit zou wellicht ook kunnen zorgen voor minder populisme en meer cohesie in de samenleving, maar dit zou nader onderzocht moeten worden.

Dit geldt echter niet enkel voor politici, maar ook voor andere groepen in de samenleving. Zo zou iedereen in de samenleving elkaar moeten respecteren en waarderen. Om dit te bereiken zullen er interventies ontwikkeld moeten worden. Een voorbeeld hiervan zou kunnen zijn dat er voorlichtingen worden gegeven op scholen, binnen bedrijven of een overheids campagne op de televisie over de oorzaken en gevolgen van de achterstelling van de medemens.

Beperkingen van het onderzoek en vervolgonderzoek

Het onderzoek heeft mooie resultaten bewerkstelligd, maar zoals elk onderzoek heeft ook dit onderzoek beperkingen. Zo is er gebruik gemaakt van eerstejaarsstudenten van de opleiding psychologie. Voor dit experimentele onderzoek had deze homogene steekproef voordelen, namelijk dat we een succesvolle manipulatie hebben gerealiseerd. Hierdoor hebben we causaliteit vast kunnen stellen met een goede betrouwbaarheid. De reden voor deze groep participanten, studenten, is dat er een manipulatie plaats kon vinden waarbij zij in een lage of een hoge SES geplaatst konden worden. Dit omdat zij ofwel het artikel hebben gelezen over de positieve aspecten van het studentenleven of het artikel over de negatieve aspecten.

Wel is het onderzoek niet zomaar generaliseerbaar naar andere populaties. Deze studenten zijn bijna allemaal vrouw en jong; bijna allemaal onder de 25 jaar. Wellicht hebben die nog weinig kennis over de politiek, de samenleving en hun toekomst of zijn ze daar helemaal niet in geïnteresseerd. Daarnaast had een enkeling door dat de artikelen nep waren. Dit kan komen doordat ze psychologie studeren en dit kan van invloed zijn geweest op de resultaten. Wanneer men in vervolgonderzoek zou proberen de gevonden resultaten te repliceren aan de hand van een grotere, heterogene steekproef zou dit de externe validiteit ten goede komen. In dat geval kunnen we niet enkel uitspraak doen over jonge psychologiestudenten, maar een betere inschatting maken of de gevonden resultaten ook voor andere groepen in de samenleving gelden.

Ook worden er brede begrippen gemeten aan de hand van enkele vragen. Het gevoel van sociaal ongenoegen is bijvoorbeeld een erg breed construct en moeilijk te definiëren aan de hand van een paar vragen. Hier doen we echter wel uitspraak over en dus zou er meer vervolgonderzoek kunnen worden gedaan naar de universele definitie van het begrip sociaal ongenoegen. Door te ontdekken welke aspecten in verschillende delen van de wereld onder sociaal ongenoegen vallen of de definitie juist toe te spitsen op een enkel gebied in de wereld,

zoals bijvoorbeeld West-Europa, kunnen onderzoekers een betrouwbaardere vragenlijst construeren. Door allemaal dezelfde definitie te gebruiken, kunnen onderzoekers ook beter op elkaars onderzoek voortborduren.

In de toekomst zou men zich daarnaast meer kunnen richten op waarom personen bijvoorbeeld het gevoel hebben minder van waarde te zijn voor de samenleving. Ook kan men de causaliteit omtrent de relatie tussen ongenoegen en polarisatie testen of de invloed van SES op polarisatie. Naast dit model zijn er ontzettend veel gerelateerde begrippen die van wetenschappelijk belang zouden kunnen zijn. Een voorbeeld hiervan is om de link te leggen tussen SES en de mentale gezondheid van personen of meer te focussen op studenten door te onderzoeken of zij meer maatschappelijke of politieke ontevredenheid ervaren omtrent het leenstelsel. Dit onderzoek is dus een mooie basis om te gebruiken in toekomstig wetenschappelijk onderzoek.

Conclusie

Aan de hand van het onderzoek kunnen we het volgende concluderen: zelfwaargenomen SES heeft geen directe invloed op sociaal ongenoegen. Er is echter wel sprake van een indirecte relatie die gemedieerd wordt door negatieve metapercepties. Ook heeft SES een directe invloed op meta-percepties. Daarnaast is er een associatie tussen sociaal ongenoegen en polarisatie. Door middel van onder andere een meer diverse steekproef zou toekomstig vervolgonderzoek de generaliseerbaarheid van de resultaten kunnen vergroten. De resultaten van deze studie zijn belangrijk, omdat we zien dat personen met een lage SES het gevoel hebben er vaak niet helemaal bij te horen binnen onze samenleving. Ook zijn ze hierdoor ontevredener en zijn zij negatiever tegenover de overheid. Om te zorgen dat iedereen het gevoel heeft erbij te horen, moet de politiek zich bezighouden met het betrekken van de personen met een lage SES en luisteren naar hun wensen. Hierdoor zal er hoogstwaarschijnlijk meer cohesie ontstaan binnen de samenleving en heeft iedereen het

gevoel dat zij gewaardeerd worden. We zijn immers allemaal mensen, ongeacht een hoge of lage SES.

Referenties

Akkerman, A., van Stekelenburg, J. & Klandermans, B., (2016). Does civic participation stimulate political activity? *Journal of Social Issues*, 72(2), 286–314.

American Psychological Association. (z.d.). Socioeconomic status. <https://www.apa.org/topics/socioeconomic-status#:~:text=Socioeconomic%20status%20is%20the%20position,of%20society%E2%80%944ethnic%20origin%20or>
Geraadpleegd op 14 februari 2023, van <https://www.apa.org/topics/socioeconomic-status#:~:text=Socioeconomic%20status%20is%20the%20position,of%20society%E2%80%944ethnic%20origin%20or>

Arzbach, J. (2023). *My place in society and how I am seen by others: Negative meta-stereotyping and its relation to Societal discontent* [ongepubliceerde data]. Faculteit der gedrags- en maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen.

Brown, R. (1986). *Social psychology: The second edition*. New York: Free Press.

Brown-Iannuzzi, J. L., Lundberg, K. B., Kay, A. C., & Payne, B. K. (2021). A Privileged Point of View: Effects of Subjective Socioeconomic Status on Naïve Realism and Political Division. *Personality & social psychology bulletin*, 47(2), 241–256.
<https://doi.org/10.1177/0146167220921043>

Carlson, E. N., & Barranti, M. (2016). Metaperceptions: Do people know how others perceive them? In J. A. Hall, M. S. Mast, & T. V. West (Eds.), *The social psychology of perceiving others accurately* (pp. 165–182). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316181959.008>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022, 15 september). Studieschuld blijft toenemen. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/37/studieschuld-blijft-toenemen>

Dienst Uitvoering Onderwijs. (2022, 18 oktober). Nieuw rentepercentage 2023 vastgesteld. [duo.nl. https://duo.nl/particulier/home/actueel/nieuw-rentepercentage-2023-vastgesteld.jsp](https://duo.nl/particulier/home/actueel/nieuw-rentepercentage-2023-vastgesteld.jsp)

Engstrom, H. R. (2019). Socioeconomic status predicts meta-perceptions : how, why, and so what? [Thesis]. University of British Columbia.

ESS Round 3: European Social Survey Round 3 Data (2006). Data file edition 3.7. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research, Norway – Data Archive and distributor of ESS data for ESS ERIC. [doi:10.21338/NSD-ESS3-2006](https://doi.org/10.21338/NSD-ESS3-2006).

Gootjes, F. (2022). *Failing Societies: Perceptions of Societal Discontent* [Ongepubliceerd artikel]. Faculteit der gedrags- en maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen.

Gootjes, F., Kuppens, T., Postmes, T. & Gordijn, E. (2021). Disentangling Societal Discontent and Intergroup Threat: Explaining Actions Towards Refugees and Towards the State. *International Review of Social Psychology*, 34(1), 8, 1-14.

Greijdanus, H., Postmes, T., Gordijn, E. H. & van Zomeren, M. (2015). Stealing Ourselves: Intragroup Communication while Anticipating Intergroup Contact Evokes Defensive Intergroup Perceptions. *PLOS ONE*, 10(6), e0131049.

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0131049>

Jetten, J., Mols, F., Healy, N., & Spears, R. (2017). “Fear of Falling”: Economic Instability Enhances Collective Angst among Societies’ Wealthy Class. *Journal of Social Issues*, 73(1), 61–79. <https://doi.org/10.1111/josi.12204>

Jonkers, L. & Arzbach, J. (2022). *My place in society and how I am seen by others: Negative meta-stereotyping and its relation to Societal discontent* [Masterscriptie]. Rijksuniversiteit Groningen.

Kaun, D. E. (2005). Income and happiness: Earning and spending as sources of discontent. *The Journal of Socio-Economics*, 34(2), 161–177. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.socec.2004.09.005>

Kruglanski, A. W., Jasko, K., Chernikova, M., Dugas, M., & Webber, D. (2017). To the fringe and back: Violent extremism and the psychology of deviance. *American Psychologist*, 72(3), 217–230. <https://doi.org/10.1037/amp0000091>

Kuppens et al. (2022) [Ongepubliceerd artikel]. Faculteit der gedrags- en maatschappijwetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen

Ministerie van Algemene Zaken. (2022, 22 september). *Kom ik als student in aanmerking voor een financiële ondersteuning voor de gestegen energieprijzen?* <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/koopkracht/vraag-en-antwoord/financiele-ondersteuning-energieprijzen-studenten>

Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541–563. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>

Noordzij, K., de Koster, W., & van der Waal, J. (2021). 'They don't know what it's like to be at the bottom': Exploring the role of perceived cultural distance in less-educated citizens' discontent with politicians. *British Journal of Sociology*, 72(3), 566–579. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/1468-4446.12800>

Owuamalam, C. K., Tarrant, M., Farrow, C. V., & Zagefka, H. (2013). The effect of metastereotyping on judgements of higher-status outgroups when reciprocity and social image improvement motives collide. *Canadian Journal of Behavioural Science / Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 45(1), 12–23. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1037/a0030012>

Owuamalam, C., & Zagefka, H. (2013). We'll never get past the glass ceiling! Meta-stereotyping, world-views and perceived relative group-worth. *British Journal of Psychology*, 104(4), 543–562.

Owuamalam, C., Issmer, C., Zagefka, H., Klauen, M. & Wagner, U. (2013). Why Do Members of Disadvantaged Groups Strike Back at Perceived Negativity Towards the In-

group? *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 24(3), 249–264.

<https://doi.org/10.1002/casp.2165>

Qualtrics XM // Krachtige Experience Management Software. Qualtrics. Geraadpleegd op 10 november 2022, van

<https://www.qualtrics.com/nl/?rid=langMatch&prevsite=en&newsite=nl&geo=NL&geomatch>

≡

Putra, I. E. (2016). Taking Seriously Ingroup Self-Evaluation, Meta-Prejudice, and Prejudice in Analyzing Interreligious Relations. *The Spanish Journal of Psychology*, 19.

<https://doi.org/10.1017/sjp.2016.48>

Ross, L., & Ward, A. B. (1995). Psychological Barriers to Dispute Resolution. *Elsevier eBooks*, 255–304. [https://doi.org/10.1016/s0065-2601\(08\)60407-4](https://doi.org/10.1016/s0065-2601(08)60407-4)

Rydgren, J., & Ruth, P. (2013). Contextual explanations of radical right-wing support in Sweden: Socioeconomic marginalization, group threat, and the halo effect. *Ethnic and Racial Studies*, 36(4), 711–728. [https://doi-org.proxy-](https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1080/01419870.2011.623786)

[ub.rug.nl/10.1080/01419870.2011.623786](https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1080/01419870.2011.623786)

Sainz, M., Martínez, R., Moya, M., Rodríguez, B. R., & Vaes, J. (2021). Lacking socio-economic status reduces subjective well-being through perceptions of meta-dehumanization. *British Journal of Social Psychology*, 60(2), 470–489. [https://doi-org.proxy-](https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/bjso.12412)

[ub.rug.nl/10.1111/bjso.12412](https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/bjso.12412)

Scitovsky, T. (1992). The joyless economy: An inquiry into human satisfaction and consumer dissatisfaction.

Steenvoorden, E. H. (2015). A General Discontent Disentangled: A Conceptual and Empirical Framework for Societal Unease. *Social Indicators Research*, 124(1), 85–110.

<https://doi.org/10.1007/s11205-014-0786-4>

Steenvoorden, E. & Hartevelde, E. (2017). The appeal of nostalgia: the influence of societal pessimism on support for populist radical right parties. *West European Politics*, 41(1), 28–52. <https://doi.org/10.1080/01402382.2017.1334138>

van der Bles, A. M., Postmes, T., LeKander, K. B., & Otjes, S. (2018). The consequences of collective discontent: A new measure of zeitgeist predicts voting for extreme parties. *Political Psychology*, 39(2), 381–398. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/pops.12424>

van Noord, J., Spruyt, B., Kuppens, T., & Spears, R. (2021). In the Shadow of the Schooled Society: Feelings of Misrecognition and the Education Ladder. *Social Problems*. <https://doi.org/10.1093/socpro/spab0346>

Vorauer, J. D., Main, K. J., & O'Connell, G. B. (1998). How do individuals expect to be viewed by members of lower status groups? Content and implications of meta-stereotypes. *Journal of personality and social psychology*, 75(4), 917.

Walker, I., & Pettigrew, T. F. (1984). Relative deprivation theory: An overview and conceptual critique. *British Journal of Social Psychology*, 23(4), 301–310. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1984.tb00645.x>

Bijlagen

Bijlage A. Informatie pagina

INFORMATIE OVER HET ONDERZOEK

“STUDENTENLEVEN ANNO 2022”

➤ **Waarom krijg ik deze informatie?**

- Je wordt uitgenodigd om deel te nemen aan dit onderzoek, omdat wij geïnteresseerd zijn in hoe studenten de Nederlandse samenleving en hun eigen positie hierin zien.
- Bij dit onderzoek zijn 6 bachelorstudenten van de Rijksuniversiteit Groningen betrokken en wordt begeleid door prof. dr. E. Gordijn.
- De startdatum van het onderzoek is 25-11-2022 en de einddatum van het onderzoek is 31-03-2023.
- Je wordt uitgenodigd om deel te nemen aan dit onderzoek, omdat wij geïnteresseerd zijn in hoe studenten de Nederlandse samenleving en hun eigen positie hierin zien.

➤ **Moet ik deelnemen aan dit onderzoek?**

Deelname aan het onderzoek is vrijwillig. Jouw toestemming is echter vereist. Lees deze informatie daarom zorgvuldig door. Pas achteraf beslis je of je mee wilt doen. Als je besluit niet deel te nemen, hoef je dit niet uit te leggen en zijn er geen negatieve gevolgen. Je hebt dit recht te allen tijde, ook nadat je toestemming hebt gegeven om deel te nemen aan het onderzoek.

➤ **Wat is het doel van dit onderzoek?**

Wij willen nagaan hoe studenten de maatschappij zien. Ook willen we weten hoe ze de positie van studenten in de maatschappij zien.

➤ **Wat vragen we van je tijdens dit onderzoek?**

- Ten eerste zullen we je om jouw toestemming vragen om deel te nemen.
- Wanneer je akkoord gaat met deelname, wordt je naar de online vragenlijst geleid. In de vragenlijst krijg je een artikel van RTV Noord te lezen over hoe het gaat met studenten in Groningen. Daarna krijg je diverse vragen over jouw positie als student in de maatschappij en jouw ideeën over de maatschappij. Als laatste beantwoord je enkele demografische vragen, zoals je leeftijd, geslacht, werk en politieke oriëntatie.
- Na het invullen van de vragenlijst ontvang je meer informatie over dit onderzoek.
- Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer 15 minuten.
- Je ontvangt SONA punten als compensatie voor jouw deelname.

➤ **Wat zijn de gevolgen van deelname aan het onderzoek?**

- Met ons onderzoek hopen we meer inzicht te krijgen in hoe studenten aankijken tegen de maatschappij en de positie van studenten hierin. Met jouw deelname kun je bijdragen aan dit onderzoek. Jouw deelname helpt daarnaast 6 Bachelor studenten met hun Bachelorthese onderzoek.

- Wij zijn van mening dat er weinig tot geen risico's verbonden zijn aan deelname aan dit onderzoek. Het kan echter zijn dat je sommige vragen moeilijk te beantwoorden vindt of ze liever niet beantwoordt. Houd er rekening mee dat jij je altijd kunt terugtrekken uit het onderzoek, wat geen negatieve gevolgen voor jou heeft.

- **Hoe gaan we om met je data?**
 - Jouw gegevens zijn vertrouwelijk. Hoewel er geen persoonlijke gegevens worden verzameld, kan sommige informatie je identificeren wanneer ze worden gecombineerd (d.w.z. geslacht, leeftijdscategorie).
 - Alleen de onderzoekers van deze studie zullen toegang tot de gegevens hebben. De gegevens bestaan uit jouw antwoorden op de vragen die worden verzameld met behulp van een online vragenlijst.
 - Wij verzamelen deze gegevens voor wetenschappelijke doeleinden. Als de gegevens worden gepubliceerd, zullen we informatie anonimiseren die kan worden gebruikt om individuele participanten te identificeren. Na afloop van het onderzoek worden de gegevens opgeslagen op een veilige server van de Rijksuniversiteit Groningen en 10 jaar bewaard.

- **Zijn er nog andere dingen die je moet weten?**
 - Je mag altijd vragen stellen over het onderzoek. Je kunt dit doen door een e-mail te sturen naar e.h.gordijn@rug.nl.
 - Heb je vragen/zorgen over jouw rechten als onderzoeksdeelnemer of de uitvoering van het onderzoek? Dan kun je contact opnemen met de Ethische Commissie van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen: ec-bss@rug.nl.
 - Heb je vragen of opmerkingen over de omgang met jouw persoonsgegevens? Dan kun je contact opnemen met de functionaris voor gegevensbescherming van de Rijksuniversiteit Groningen: privacy@rug.nl.
 - Als onderzoeksdeelnemer heb je recht op een kopie van deze onderzoeksinformatie (je kunt een screenshot maken van deze informatie).

Bijlage B. Informed Consent Formulier

GEÏNFORMEERDE TOESTEMMING

“Studentenleven anno 2022”

research code: PSY-2223-S-0102

- Ik heb de informatie over het onderzoek gelezen. Ik heb de gelegenheid gehad om er via email vragen over te stellen.
- Ik begrijp waar het onderzoek over gaat, wat er van me gevraagd wordt, welke gevolgen deelname kan hebben, hoe er met mijn gegevens wordt omgegaan, en wat mijn rechten als deelnemer zijn.
- Ik begrijp dat deelname aan het onderzoek vrijwillig is. Ik kies er zelf voor om mee te doen. Ik kan op elk moment stoppen met meedoen. Als ik stop, hoef ik niet uit te leggen waarom. Stoppen zal geen negatieve gevolgen voor mij hebben.
- Mijn Sona-nummer wordt gebruikt om mij Sona-credits te geven. Een week na mijn deelname zal mijn Sona-nummer uit de dataset worden verwijderd
- Ik geef hieronder aan waar ik toestemming voor geef:

Toestemming voor deelname aan het onderzoek:

Ja, ik geef toestemming voor deelname

Nee, ik geef geen toestemming voor deelname

Toestemming voor de verwerking van mijn persoonsgegevens:

Ja, ik geef toestemming voor de verwerking van mijn persoonsgegevens zoals vermeld in de onderzoeksinformatie. Ik weet dat ik tot een week na mijn deelname kan vragen om mijn gegevens te laten verwijderen. Ook als ik besluit om te stoppen met deelname, kan ik hierom vragen.

Nee, ik geef geen toestemming voor de verwerking van mijn persoonsgegevens.

Bijlage C. Debriefing

Dank voor jouw deelname aan dit onderzoek.

Voordat je verder gaat, willen wij graag nog meer over dit onderzoek vertellen.

LEES DEZE INFORMATIE GOED DOOR:

In dit onderzoek kreeg je een artikel te lezen waarin de indruk werd gegeven over de positie van studenten in de maatschappij en over hoe het met studenten gaat.

Voor sommige participanten benadrukten we een heel positief beeld van het leven van studenten (“het gaat heel goed met studenten en hun toekomst is rooskleurig”), voor andere participanten juist een heel negatief beeld (“het gaat heel slecht met studenten en hun toekomst ziet er somber uit”). We gaven verder aan dat dit artikel was geschreven voor de website van RTVNoord.

We willen benadrukken dat het artikel fictief was en dus niet op de website van RTVNoord heeft gestaan. De cijfers die genoemd worden zijn niet echt, maar voor het doel van dit onderzoek bedacht.

We willen hiermee onderzoeken of dit soort informatie een relatie heeft met jouw mening over de maatschappij en de positie van studenten in de maatschappij.

Het is mogelijk dat de informatie over studenten, hun welzijn en hun toekomstperspectief bij jou leidt tot negatieve gedachten of bij jou negatieve gedachten losmaakt over jouw eigen situatie. Als je behoefte hebt aan een luisterend oor of aan hulp dan willen we je wijzen op de volgende mogelijkheden:

- **Studieadviseur:** hier kun je terecht met vragen over je studie of op dinsdag en donderdag van 11.00-12.00 is er een spreekuur hier kun je vrij binnen lopen met een korte vraag. Mocht je meer tijd nodig hebben of op een ander tijdstip langs willen komen dan is het mogelijk om via het studenten service centrum een afspraak in te plannen :

<https://www.rug.nl/education/contact/study-advisors/studieadvies.psy@rug.nl>.

tel. 050-3636301

- **Studentenpsychologen:** Hier kan je terecht als je bijvoorbeeld stress- of (faal)angstklachten hebt, worstelt met je identiteit of als jij je angstig of somber voelt. Via de volgende link kun je makkelijk een afspraak inplannen:

<https://student.portal.rug.nl/infonet/studenten/voorzieningen/studenten-service-centrum/contact-and-appointments/student-psychologists>.

- **All ears Groningen:** Het kan zijn dat je worstelt met problemen of vragen die begrip en een 'luisterend oor' vereisen. All Ears -werkers zijn zelf geen student, maar staan door hun professionele of persoonlijke achtergrond in nauw contact met studenten. Deze gesprekken zijn laagdrempelig en vrijblijvend. Je kunt zonder afspraak langskomen. Alles wat je bespreekt, blijft volledig vertrouwelijk:

<https://www.allearsgroningen.nl>

- **WijGroningen:** Heb je problemen om rond te komen? Heb je schulden of vind je het lastig om rekeningen op tijd te betalen? Dan kan WIJ Groningen je misschien helpen:

<https://wij.groningen.nl/inkomen-en-werk/hulp-bij-geldzaken/>.

Indien je graag meer wilt weten over de resultaten van dit onderzoek kun je een mail sturen aan: M.E.G.Bouwer@student.rug.nl. Nadat de data geanalyseerd zijn zal je in dat geval een samenvatting van de resultaten ontvangen.

Tot slot: Wij vragen je ook om niet met andere studenten over dit onderzoek te praten, omdat deze voorkennis over het onderzoek de resultaten zal beïnvloeden en daarmee waardeloos maakt.

We willen je nogmaals bedanken voor jouw deelname aan het onderzoek. Als je op de pijl klikt worden je gegevens goed opgeslagen.

Bijlage D. Manipulatie, hoge SES

Groningse Studenten zijn blij over hun positie in de samenleving en zien een rooskleurige toekomst

Sander Joosten

Studenten voor het academiegebouw zomer 2022

© Eva Hulscher/RTV Noord

Er klinken steeds meer geluiden dat het leven van veel studenten zwaar is. Tijdens de corona crisis vereenzaamden veel studenten. Gelukkig is dit zo goed als voorbij. Maar nu is er sprake van hoge inflatie, waardoor boodschappen duur zijn en iedereen veel moet betalen voor gas en elektriciteit. Welke impact heeft dit op studenten?

Om deze vraag te beantwoorden hebben wij een groot aantal studenten gesproken. In deze gesprekken is duidelijk geworden dat de meeste studenten in Noord-Nederland eigenlijk heel tevreden zijn met hun leven.

“Ik leen maximaal bij DUO, dit geeft mij de kans om veel tijd aan mijn studie en vrienden te besteden”

Zo zegt Sanne, een 24 jarige studente uit Groningen.

De oplossing die Sanne hiervoor heeft is het maximaal lenen bij DUO. Dit is een goede oplossing, want dat biedt haar de kans om veel tijd aan haar studie en vrienden te besteden. Ze verwacht in de toekomst genoeg te verdienen om de schuld af te betalen en nu heeft ze een prettig leven. Met Hidde, een 21 jarige student uit Leeuwarden gaat het ook goed. “Door de stijging van de energieprijzen en de hoge inflatie hebben we in ons studentenhuus niet veel geld voor boodschappen, maar door de kosten te delen kunnen we toch lekker eten. En het is ook erg gezellig en we helpen elkaar. Een huisgenoot bijvoorbeeld die wat minder te besteden heeft helpen we met boodschappen als dat nodig is”.

Uit recent onderzoek blijkt dat 72% een leuke en ontspannen studententijd heeft. 64% van de studenten geeft aan veel vrijheid te hebben tijdens hun studie, waardoor zij de mogelijkheid hebben om hun tijd zelf in te delen. Veel studenten zijn lid van een studentenvereniging, sporten, werken of reizen tijdens hun studiejaar. Zo ook Iris, een 19 jarige studente uit Groningen. “Eigenlijk ben ik vrij weinig bezig met school. De studie is heel interessant en niet zo moeilijk. Vaak spendeer ik mijn tijd met vrienden of ben ik aan het werk. Ik vind het studentenleven echt heel chill.”

Rooskleurige toekomst met goede vooruitzichten

Veel studenten hebben een bijbaan naast hun studie, waardoor ze werkervaring opdoen. Ze hoeven door hun bijbaan veel minder of zelfs niet te lenen. En als ze lenen, verwachten ze de lening na hun studie makkelijk af te kunnen lossen. Universitaire studenten hebben een vooruitzicht op een goede toekomst. De baankansen zijn heel hoog, het startinkomen is vaak al boven modaal en het inkomen neemt snel toe. “Mijn zus heeft ook een universitaire opleiding afgerond binnen de sociale wetenschappen. Ze kon na haar studie meteen aan het werk en ze vertelt dat ze bijna dagelijks in contact is met recruiters die haar een baan willen aanbieden. Het salaris dat wordt aangeboden is soms bizar hoog”, zegt Johan, een 25 jarige student uit Groningen.

Door het hoge startinkomen en de goede vooruitzichten wat betreft werk en inkomen krijgen universitair opgeleide personen ook een veel hogere hypotheek, waardoor ze later in goede huizen en in goede buurten kunnen wonen. Personen met een universitaire opleiding hebben vergeleken met lager opgeleiden minder vaak te maken met chronische ziektes, ze leven gemiddeld 5 jaar langer en in goede gezondheid dan minder hoog opgeleiden. Alles samengevat hebben de meeste universitaire studenten een goed leven en een rooskleurige toekomst.

Groningse Studenten zijn ongelukkig over hun positie in de samenleving en somber over de toekomst

Sander Joosten

Studenten tijdens de bezetting van het academiegebouw in 2021

© Eva Hulscher/RTV Noord

Er klinken steeds meer geluiden dat het leven van veel studenten zwaar is. Tijdens de corona crisis vereenzaamden veel studenten. Gelukkig is dit zo goed als voorbij. Maar nu is er sprake van hoge inflatie, waardoor boodschappen duur zijn en iedereen veel moet betalen voor gas en elektriciteit. Welke impact heeft dit op studenten?

Om deze vraag te beantwoorden hebben wij een groot aantal studenten gesproken. Uit deze gesprekken is duidelijk geworden dat veel studenten in Noord-Nederland de studententijd als erg zwaar ervaren.

“ik heb weinig geld te besteden, want door de hoge studiedruk heb ik niet veel tijd voor een bijbaan.”

Zo zegt Sanne, een 24 jarige studente uit Groningen.

De oplossing die Sanne hiervoor heeft is maximaal lenen bij DUO. Dit leek eerst een goede oplossing, maar nu de rente stijgt voor deze leningen is dit een kostbare keuze. Sanne maakt zich hier veel zorgen over. Hidde, een 21 jarige student in Leeuwarden maakt zich ook zorgen over geld: “Door de stijging van de energieprijzen en de hoge inflatie hebben we in ons

studentenhuis vaak te weinig geld over om boodschappen te kunnen doen. Een huisgenoot van ons kan zijn huur zelfs niet meer betalen, we proberen hem te helpen, maar of dit zo kan blijven weten we niet”.

Uit recent onderzoek blijkt dat zeker 68% van de studenten met vergelijkbare problemen te maken heeft. Veel studenten durven de verwarming niet meer aan te zetten uit angst om de energierekening niet te kunnen betalen. Het is volgens hen onbegrijpelijk dat de minima gesteund worden om de energierekeningen te betalen, maar dat studenten, die ook zeer weinig te besteden hebben, het zelf maar moeten uitzoeken.

Niet langer lang leve de lol

Doordat het leven van studenten niet enkel meer lang leve de lol is gaat het ook minder goed met de psychische gesteldheid van studenten. Bijna de helft van de studenten ervaart psychische klachten, zoals depressie en angst. Een nog hoger percentage, 71%, geeft aan terugkerende problemen met slapen te ervaren. Studenten maken zich druk om geld, studiekeuze en de toekomst. Johan, een 25 jarige student uit Groningen, vraagt zich af of studeren aan de universiteit deze stress wel waard is. “Veel studenten hebben jaren hard gewerkt om hun diploma te halen, maar eindigen vaak in een baan waar helemaal geen academische opleiding voor nodig is. Of ze krijgen een baan die niets met hun studie te maken heeft. Vrienden van mij werken na hun studie bij Albert Heijn of bij callcenters.” Ook uit de cijfers blijkt dat de maatschappij op dit moment vooral behoefte heeft aan personen met meer relevante en praktische kennis, zoals in de bouw, zorg of de ICT. Salarissen en banen van universitair afgestudeerden vallen daardoor vaak erg tegen en de vooruitzichten op verbetering ook.

Pech generatie

Studenten van deze tijd worden vaak onder de naam ‘pech generatie’ omschreven. Onder andere omdat de basisbeurs is afgeschaft en plaats heeft gemaakt voor een leenstelsel. Recent is bekend geworden dat er rente zal moeten worden betaald over de studieschuld. Hiermee wordt de studieschuld van veel studenten nog veel hoger. Dit vooruitzicht vermindert mede hun kansen in de toekomst op een goed huis in een goede buurt, omdat hun aanvraag voor een hypotheek door schulden kan worden afgewezen. Alles samengevat is het leven van veel universitaire studenten moeilijk. Zij zijn ongelukkig over hun positie in de samenleving en hun toekomstperspectief is somber.